

szegedi ünnepi hetek

Várudivari esték. Foissy: Két szerető szív. Ionesco: Kópász énekesnő. A Tata-bányai Bányász Színpad és a Szegedi Ifjúsági Színpad előadása ma este fél 9-től, a várkertben.

Táblakép-festészeti Biennálé a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, és az Ifjúsági Házban.

Szathmáry Gyöngyi szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum Kupola-galériájában szeptember 19-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig.

A Kass-galéria kiállítása a Vár utca 7. szám alatt.

Keserü Ilona festőművész gyűjteményes kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Makovecz Imre építőművész kiállítása az újszegedi November 7. Művelődési Házban, augusztus 8-ig. Nyitva: hétköznap 10-től 18 óráig, vasárnap 10-től 14 óráig.

Váradi Gábor grafikai kiállítása a Sajtóház klubjában, augusztus 20-ig. Nyitva: szombat és vasárnap kivételével 10-től 19 óráig.

A munka poézise. Képzőművészeti kiállítás Csongrád megye fejlődésének elmúlt 40 esztendőjéről a Fekete Házban. Nyitva: 10-től 18 óráig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Móra-emlékszoba; Hunok, avarak, magyarok; Csongrád megye gyógyszerészetének múltjából; Ember és környezete; Csongrád megyei parasztbútorok és népviseletek; Kőolaj és földgáz; Lucs-képgyűjtemény; Buday György metszetei.

A szegedi várban Szeged múltja, jelene és jövője — város történeti kiállítás.

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye. (Tápe, Vártó út 4.), nyitva: 3-tól 6-ig.

Vasútmodell- és hobbi-kiállítás a Juhász Gyula Művelődési Központban. Nyitva augusztus 20-ig, naponta 10-től 18 óráig.

Újra itt az István-csapat

Mielőtt a hétfői próbának nekirugaszkodna, a pop-daljáték népes gárdája, viccből, célzásokkal vagy hiteles aggódással, minden esetre megméri a rendező vérnyomását. Normális lehet, ha normális? Mert nagy a felhajtás. Ledeszkázzák az orchestert, ifjú táncosok, statiszták valóságos armádiája lepi el a színpadot: tömeg ide, vagy oda, Koltay Gábor olyan rutinosan fitt, összefogott, határozott ebben a rumliban, hogy valósággal leri a próbáról egyfajta kötelező fejelem.

Hasonlóan a délelőtti edzésen, kint Tarjánban, a lila iskolában. Bravúr számba megy, hogy ösbemutatót — két nagyszínpadi kísérlet után — már főpróbára engedhetnek ma estére. Persze, az effajta monstre produkciókhoz Koltaynak komoly „előtanulmányai” vannak. *István a király*, filmen és a szegedi szabadtérin: *Itt éléd, halnod kell* Budapesten, a Hősök terén; s most *János a vitéz* megint Szegeden, a szabadtérin.

— *Hogyan illeszthető törekvéseitek sorába Kacsóh operettjének szegedi popváltozata?*

— A Petőfi elbeszélő költeménye alapján — Bakonyi Károly szövegeivel, Helai Jenő verseivel — készült zenemű az első igazán átütő sikert kiváltott magyar daljáték, zenés színpadaink történetének óta kedvelt repertoárdarabja. Generációk nőttek fel hallgatása-olvasása közben, korosztályok közötti válaszfalak dönték le. Melodikája rendkívül kedvelt, egy-egy dala sokszor önállóan is felcsendül a legkülönbözőbb műsorokban. Úgy gondoljuk, hogy a művet — bár jelenlegi formájában is népszerű — a modern zenés színpadi eredményeket felhasználva, a minél nagyobb tömegekhez való eljuttatás érdekében, szabad újszerű módon újraalkotni.

A Kacsóh-melódiákat és közismert motívumokat érintetlenül hagyva, az egész zeneti anyagot modern, korszerű formában hangszerezte át Victor Máté. A popzenei elemek felhasználásával, az újszerű zenéi formanyelv követelményei szerint. Érintetlenül hagytuk a Helai-féle dalszövegeket, hiszen az ismert sorok, versszakok a mű népszerűségének egyik tényezői. A Bakonyi-féle összekötő szövegek, megítélésünk szerint, ma már korszerűtlenek. A mű alapos tanulmányozása után a következőkre jutottunk, hogy az egymás mellé illeszthető dalok füzere — korszerű színpadi megjelenítés esetén — pontosan kifejezik a darabbeli történéseket. Értelmező köztes szövegekre, az esetek

túlnyomó többségében, nincs szükség. Ha mégis kell, akkor az eredeti Petőfi-költeményből kivett sorokkal, versszakokkal, narrációszerűen helyettesítjük azokat. Az előadás szeretné felérősíteni a mű azon tartalmi vonatkozásait, amelyek segítségével újra lehet fogalmazni a már-már elfeledett, jelenlegi tudatunkból hiányzó népi hős mítoszát.

— *Nyilván, a feldolgozásmód, az eddigi hagyományaitoknak megfelelően, ezúttal is látványos lesz.*

— Meggyőződésünk, hogy a mű stilizált megjelenítése, a már-már szürreális mesevilág, rendkívül alkalmas az atraktív színpadi feldolgozásra. A fantasztikus részletekkel teletűzdelt mesévilág a Dóm tér színpadán képi varázslattá válhat. Produkciókat a minél intenzívebb hatás érdekében szünet nélkül, egyhuzamban adjuk elő. Ezért olyan díszletet választottunk, amely a dóm homlokzata, nyitható kapui adta határesetek kihasználásával a nyílt színen, rekvizitek áthelyezésével, világítási és pirotechnikai effektusok segítségével, könnyűszerrel variálható és alakítható át „falu szélefrancia király udvara-Tündérország” alapvető helyszínekké. A stilizált feldolgozásmód, megközelítést tekintve, hasonlít az István a királyhoz. Tehát a díszlet és a jelmezek — stílusukat tekintve — kortalanok, a népet és a katonákat néptánc-elemekből építkező, koreografált mozgás segítségével jelenítjük meg.

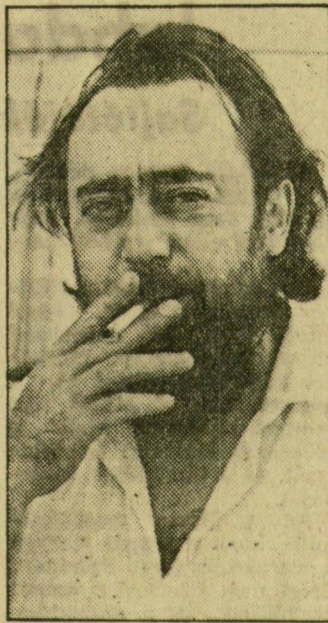
— *Többen számban fogalmazzol. Kiből áll a csapat?*

— Ez a társulat az István a király 1983-as városligeti előadásán debütált, azóta lényegében együtt van, és remélem, még sokáig együtt fog dolgozni. Mindenki „szabad ember”, egyéb feladatoknak is eleget tesz, de a programunk következő „állomásán” újra találkozunk. Igen nagy gond, hogy állandó színházi lehetőség híján mindig alkalomról alkalomra élünk. Szerencsére az elmúlt években akad folyamatos munkánk. A csapatnak van vezető stábjára, és van egy viszonylag nagyobb létszámú társulata. A stabil emberek művészi felfogása, törekvései, hasonlóak egymáshoz, így a létrehozott produkciók sora is magán viseli a „ránk jellemző” jegyeket. Ebben a csapatban alkotó módon él az „idősebb” nemzedék — így a látványtervező-operatőr Andor Tamás, vagy Novák Ferenc és Szigeti Károly koreográfusok — és a „fiatalabb”. Bozsogi János és Sárdi Mihály, közvetlen munkatársaim. Rendkívül örülök, hogy a néptáncmozgalom legjobb együttesire ugyanúgy számíthatok, mint a rockzene illusztris képviselőire, legnagyobb hazai sztárjaira. De igen megtisztelő, hogy ebben az új, önálló műfajteremtő munkában legjobb, legnevesebb színészeinkre is bármikor építhetünk. Sőt, a Hősök terén előadott *Itt éléd, halnod kell* című zenés játékunkban minden eddiginél szélesebbre tártuk a kaput. A különféle művészi ágak egymástól különböző stílusokat képviselő művészei alkottak egységes közösséget.

— *Milyen szempontok szerint válogattátok a főszereplőket?*

— Az átdolgozás műfajának megfelelően rockzenekekből, vagy énekelni nagyon jól tudó színészekből. Kukorica János: Varga Miklós, Iluska; Katona Klári, Bagó; Balogh Ferenc, Strázsamester; Deák „Bill” Gyula, a francia király; Gregor József, Királykisasszony; Kővári Judit — mellesleg Victor Máté felesége, s az *Itt éléd, halnod kell* utolsó filmfelvételi napjának éjjelén hozta világra a 3,25 kilós Victor Tamást —, a Mostoha; Hernádi Judit, a Gazdák; Bergendy István és Péter. A díszlettervező Eberwein Róbert, a jelmeztervező Kemény Fanny, a látványtervező Andor Tamás, scenikai tanácsadó Vastagh Attila, a technikai-pirotechnikai effektet Szi-lági Péter és Häbeller Ferenc tervezi. A gyártásvezető Onódi György. Igen fontos szerepet kap a 100-tagú tánckar, melynek koreográfusa Szigeti Károly, munkatársa Stoller Antal.

N. I.

Az átdolgozó: Victor Máté

— *Nem számoltam (pedig talán érdemes lett volna), hányan és hányféleképpen kérdezték a közel-múltban: miért, hogyan is jött létre, milyen is lesz ez a „sajátos” János a vitéz a Dóm téren? Victor Máté előzetes (vagy utólagos) engedelmével máris továbbdobom ezt az érdeklődő (elég nagyméretű) labdát...*

— Az egész átdolgozás, ha jól tudom, voltaképpen Koltay Gábor rendező ötlete volt. (Hogy őszinte legyek, nekem nem tartozott gyermekkori álmaim közé, hogy átdolgozzam Kacsóh Pongrác daljátékát.) Még tavaly, az *István, a király* előtt kért meg a feladatra, mondván, te, talán még jó is lesz ez. Az eredeti elképzelés szerint 1986-ban került volna a szabadtéri játékokra azután az ősszel tudvalevően kiderült, idén nem lesz István. Amikor Koltay felkért, részleteiben nem is gondoltam még át, mire vállalkozom. Azután, hogy „kizökkent az idő”, Gábor szólt: gyérünk! Ennél nagyobb vagyok. Akkorra már tudtuk, megbízást kaptunk az április 4-ei évforduló műsorra, az *Itt éléd, halnod kell* című produkcióra, láttam, kevés az idő, jó darabig nem tudok a János a vitézzel foglalkozni. Végül összesen három és fél hónapom maradt rá...

Ami tulajdonképpen nem kevés, de erre az időszakra úgy kellett megszervezni az életemet, hogy az idő mindenre elég legyen. Sokszor napi 16 óras munkával járt, iszonyú hajszát volt, hogy úgy mondjam, „ki volt centizve” a dolog. Végre elkészült, s a legjobban annak örülök, hogy kompromisszumok nélkül, úgy, ahogyan szerettem volna. Így hát nyugodtan vállalom, vállalhatom is.

— *Mi az átdolgozás lényege?*

— Magát, Kacsóh Pongrácot tartani alapkönek. Azaz, magát a zenét, és semmi mást. Kivettem a könyvtárból az eredeti, 1904-es zongorakivonatot, s csakis annak alapján haladtam. Nem akartam használni semmi mást: ne befolyásoljanak. Ahogyan lezongoráztam az „őst”, jókora meglepetések érték: olyan részletekkel találkoztam, amiket soha, sehol nem szoktak játszani. Ismeretlen zenék, amelyeket elhagytak, vagy legalábbis alaposan lerövidítettek... A mostani változatban ebből a zongorakivonattól minden benne lesz. A Bakonyi-féle variációból semmi, csak maga a dramaturgiai váz marad; az innen származó dialógusokat mindenestől elhagyjuk. Egyébként az az érzésem, Kacsóh ezt a művet valószínűleg (titkon?) operának szánta.

megjelölésésként ez olvasható: pop-daljáték. A rádióban is mege.ősítette: nem „rock”...

— Nem, mert a popmuzsika jóval szélesebb zenei világot feltételez és jelent is, mint a bluesból kinőtt, nagyban arra épülő rock. Ez utóbbi sehogy sem fér a Kacsóh-féle dallamvilágba, amely különben teljesen változatlan marad. Itt-ott bizonyos rockos elemek vannak, de ha rock-daljátéknak nevezném, feltételezni kéne, hogy ez a zene dominál. Itt viszont tiszta dūr-moll dallamvilág uralkodik, nem a bluesos tonika-szubdominans-tonika-dominans-tonika akkordképlet. Az áthangszerelés lényege egyébként az volt: hogy ritmikailag szigorúbb keretek legyenek, számúzzák a „nótás világra” jellemző szabadosságot. Spontánabb, lüktetőbb, általában gyorsabb tempójú zenét aláfestés, másféle harmonizálás. Utóbbi kidolgozni volt talán a legnehezebb: a „szükített „nótás” elemeket kiirtani, s a dalokat így összehozni egy másféle harmóniavilággal, amely nincs tele kromatikával, mint például a cigányzene. Ki kellett találni, melyik dal milyen akusztikát kíván, végül soron egy opera-partitúrát kellett írni. Legelőször leírtam az énekszólamokat a szövegekkel, s alatta a partitúrát üresen hagytam. Később sorra vettem a mai hangzáshoz szükséges hangszereket s bizonyos „színezéssel” láttam el az egyes szólamok kísérteit, a különböző betéteket.

— *Koltay Gábor rendezői felfogása a mű ösibb, tisztán népmesei elemekre (is) koncentrált. Kapcsolódhat-e ez a zenei átdolgozás a koncepcióhoz?*

— A kapcsolódási pont: a játékosság. Egy nagy örömteli játéknak igyekeztem felfogni zeneileg is az egész darabot. Nem akartam én „művet” létrehozni, újat végképp nem, hiszen a tulajdonképpen csak a kisérszámok az ellenszólamok, a színezések, tehát a hangszerezés, a harmonizálás új — az alapfelfogás viszont nem „hősi”. Egy kedves kis mesésckere próbáltam hangszerezni mindent. Itt Kukorica János belépőjekor nem egy hős mutatkozik be nagy trüvájjal, hanem egy parasztleányke énekel el vidáman és gondtalanul, hogy az ő neve Kukorica János... A nyolcvanas évek elektromos zenéjére, szintetizátorokra, gitárokra „ragasztott” dalnyelven.

— *A János a vitéz lemege felvétele nemrég készült el. Ha minden igaz, a premierre már kapható Szegeden. (El ne kiabáljuk!...) A hangszerező, munkája végzetével s a megmértetés előtt, hogyan helyezi el várakozásai között „Kacsóh, az elektromos”?*

— Mindnyájunk célja egy szórakoztató, mai zenei hangzásokra épülő klasszikus daljáték felmutatása. Azt remélem, hogy egy, az eddigieknél jóval szélesebb közönségnek szólhat a János a vitéz. A fiatalok talán úgy hallgatják-nézik, hogy nem lesz bennük el-lenerzés, az idősebbek pedig, akik ismerik és jól emlékeznek a régi produkciókra, nem csalódnak, hiszen komoly előadásban, parodizálás, persziflázs nélkül kerül eljűk az eredeti, megőrzött dallamokkal. Az lenne a nagy siker, az a vágyam, ha ezután — a régi módon — jó pár évig nem lehetne előadni a János vitézt, ha el tudnánk homályosítani a hagyományos felfogást. Ugyanakkor nem akarunk ellentmondani az eredetinek: szórakozni jól a közönség. Lelkesedjen, hajtódjon meg, örüljön. Ez a lényeg.

Domonkos László

Fesztiválfosztlányok

Az itt következő nyúl-farknyi történetnek csak annyi köze van a fesztiválhoz, hogy az ünnepi hetek tiszteletére felújított és indított nosztalgia-villamosságon esett meg. Méghozzá a legeslegelső úton, amelyre vendégül a város vezetőit, az idegenforgalmi szakembereket és a sajtó képviselőit hívták meg. Kedves figyelmességként a Szegedi Közlekedési Vállalat egy-egy emléklapoktjtjt is átnyújtották az első utasoknak. Mindenki érdeklődéssel bontotta ki a kis tartódobozt, dicsérete a plakett finomságát, izlésségét.

Csak a vendégek egyikének arca komorult el egy pillanatra, az ő plakettjének hátoldalába a következőket vették be ugyanis: „nyugdíjba vonulása alkalmából”. Egy pillanat múlva persze már jót derült mindenki azon, hogy a legszebb férfikorában levő vendég ajándékát véletlenül összecserélték egy SZKV-s dolgozóval, aki tényleg aznap ment nyugdíjba.

— Lehet, hogy ti már tudtok valamit? — kérdezte a megajándékozott tré-falkozva, nekem meg az jutott eszembe, milyen szerencse, hogy 1985-öt írunk. Három évtizeddel ezelőtt

ezért „fejek” hullottak volna...

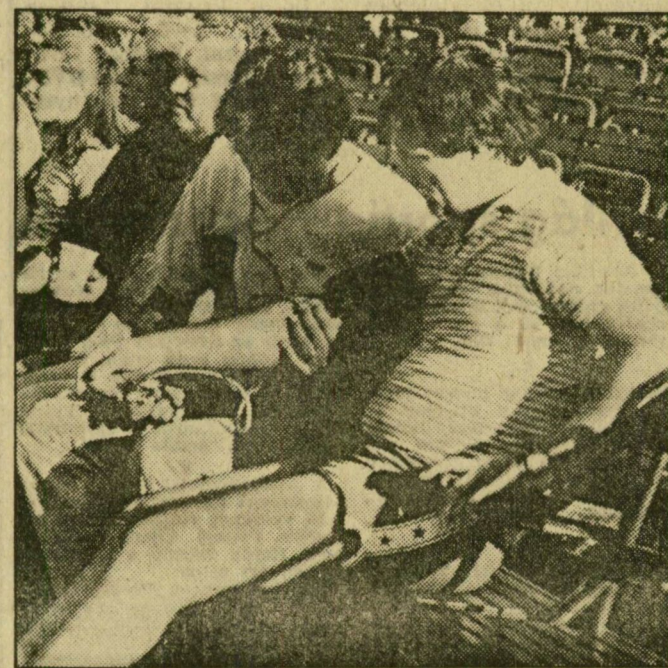
Szeretem a ligetbeli szabadtérin. Úgy veszem észre, mások is. Csak azt nem értettem sokáig, miért látok egyre gyakrabban onnan hazafelé igyekvőben mérgező emberek. Veszszekzik egy feleség a férjével: „mert nem tudsz vigyázni!...” Pöröl egy nagymama a kamasz unokával: „nem mondtam, hogy jó lesz ide a kopott farmerod!...”

Nem tudtam mire vélni a dolgot, míg az egyik kánikulai nap estein meg nem néztük családostul a néptáncosok bemutatkozását. S míg hazaérvén észre nem vettem, hogy szép fehér szoknyánk-nadrágunk (kin mi volt épp) hátulsó felén gyanús-barnás foltok éktenkedtek. Nem szaporítom a szót: a perpatvar nálunk is bekövetkezett volna, ha meg nem világosodik el-ménk: a padfesték hagyhatott nyomot!

Szeretem a ligetbeli szabadtérin. Úgy veszem észre, mások is. Nekik ajánlom hát: vigyenek valami „védő”-releést.

Egyébként a foltot eltüntetni a flóraszentés áztatás és a kitartó dörzsölés

P. K.

A rendező Koltay Gábor, amint méri a vérnyomását

— A plakáton műfaji